

**НЕВТОМНИЙ ВЧЕНИЙ ІЗ ТАЙСТРОЮ ЗА ПЛЕЧИМА:
до 80-ліття унікального фольклориста Івана Хланти**

Хланта Іван. Співаночки мої милі. Ужгород : Патент, 2020. 824 с.

*Живе собі поважний чоловік –
Поважний на роботу і на вік.
У когось повно клопотів, журби,
А він – багач. У нього є скарби.
Василь Густі*

Покликання заявило про себе благословенно рано: коли йому «тринадцятий минало», напросився піти зі старшою сестрою Христиною на вечорниці, бо дуже хотілося пісень наслухатися, народними переказами розжитися. Переодягнений у дівоче вбрання (аби старші парубки не витурлили), він розкошував у народному слові та дотепі. А вже у восьмому класі власноруч записав понад дві тисячі автентичних текстів. Згодом сховавши пішки в пошуках казкарів-співаків-оповідачів легенд і народних анекдотів, лицедіїв традиційних обрядів не тільки рідне Закарпаття, але й сусідні регіони, записав вертепне дійство й мелодику наспівів, уклав понад двадцять бібліографічних покажчиків письменників-земляків, написав історію літератури рідного краю в персоналіях, став автором понад сотні видань, ініціатором і організатором Народного музею в рідній школі с. Копашнева на Тячівщині, доктором мистецтвознавства, нагородженим численними відзнаками, орденами й медалями.

Його ужинку можна дивуватися, адже його вистачило б на кілька життів. Про вміння доводити справу до філігранної краси свідчать рясні біографічні факти: як знайшов рукописи народних пісень, записаних Панасом Мирним й Іваном Біликом, та вперше опублікував їх; як підняв депресивну сільську школу до такого рівня, що з усієї України тягнулися колеги за досвідом творчого підходу до методичного забезпечення уроків та створення предметних кабінетів; як знаходив неймовірних оповідачів казок і записував кожне слово; як прихилив до себе довіру майстрині співу вправністю на кроснах...

Іван Васильович Хланта володіє талантом прихилити до себе людей цілеспрямованою здатністю виявляти у співбесідникові іскру Божу. Цей фольклорист-патріарх не звик зупинятися на досягнутому. Зізнався, що потужний емоційний заряд дають йому зустрічі з обдарованими носіями фольклору, що й «виправдовує» його присутність у часі. У цьому висловлюванні – і пієтет до істинного таланту, й усвідомлення свого шляху і місії – бути містком у триванні традицій, слова мовленого і співаного, аби передати знайдені скарби кожному з нас і наступним поколінням. «Моє життя – дорога, земна дорога радості й болю», – лунає бадьорий голос ювіляра зі сторінок повісті його земляка Івана Губаля «Володар мудрості народної» (2004). Духовне подвижництво І. Хланти не може не захоплювати своєю

одержимістю. Чи не тому про нього пишуть поети і професори, а біобібліографічний покажчик, укладений Володимиром Качканом (Ужгород: Патент, 2008), тільки рецензій на творчість І. Хланти містить майже дві тисячі позицій.

Минулого року побачив світ ваговитий фоліант коломийок накладом у дві сотні примірників «Співаночки мої милі», зібраний і впорядкований невтомним мандрівником із тайстрою за плечима. Неможливо переоцінити роль коломийок у формуванні життєвих цінностей, в усвідомленні неповторності українців та триванні народу у вічності. Тому дух національної самоідентичності, оприявлений Великим Кобзарем, має коломийкове коріння.

Видання презентує розлога авторська передмова. Коломийки згруповано за тематикою таким чином, що постають образи героїчних борців за волю рідного краю і риси вдачі носіїв споконвічних для Закарпаття професій – вівчарів і бокорашів. Virізняються коломийки, пов'язані з дозвіллям молоді, танцями, музикою, порою дівування-парубкування, жартами і порадами, думками про шлюб. Окремі тематичні групи складають рекрутські пісні, заробітчанські, родинно-побутові й весільні, соціально-побутові (про багатих і бідних, антипияцькі, сучасні). Багато коломийок оспівують людську діяльність опосередковано – через предмети вжитку: одяг (сорочина, кожушок, рукавиці, крисаня, крайка, ширінка – хустина тощо), традиційну їжу (ріпляночка, паска, писанка), пропонують психологічні паралелі візуалізованих почувань, викликаних співпереживанням із рослинним і тваринним світом, птахами (дуб зелененький, висока яблунька, квітуча черешенька, ластівочка, зозуленька, когутик). Із розсипів слів і в'язанок мотивів постає живе полотно буття, з побутом і святами, надіями і втратами, емоціями і роздумами.

Жива мова в коломийковій мелодиці – як гірська річка на духмяній полонині. Панорамне бачення змінюється деталями, зафіксованими в традиційних тропях, психологічна емпатія змінюється народним гумором, що іноді переходить у сарказм. І в усьому оспіваному світі розлита світла любов до всього і всіх: до Тиси і трембіти, ягнят і «бокорики», до милого легіника і «дітини», до хлопців «файних, як косиці», до струн золотеньких, гусельочок з барвіночку і цимбал із рути, сопілочки яворової і милої співаночки... Та й хіба може бути інакше, якщо народ має глибинне переконання, що все народжується з любові і прагне саме її. Тому коломийка схиляється над колискою і проводить в далеку дорогу, сміється і плаче, викриває хиби і сподівається...

На порозі високого ювілею доктора мистецтвознавства, невтомного Колумба самородків і народного Скарбничого, прізвище якого великодня зоря і вдячні поціновувачі цілком слушно заримували з талантом, діамантом і фоліантом, бо виправдав найсміливіші надії й продовжує дивувати, хочеться від щирого серця побажати Іванові Хланти многая рясних врожайних літ!